

OBWIESZCZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 12 września 1966 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 15 grudnia 1951 r. o orzecznictwie karno-administracyjnym.

1. Na podstawie art. 35 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o przekazaniu niektórych drobnych przestępstw jako wykroczeń do orzecznictwa karno-administracyjnego (Dz. U. Nr 23, poz. 149) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 15 grudnia 1951 r. o orzecznictwie karno-administracyjnym (Dz. U. z 1951 r. Nr 66, poz. 454, z 1958 r. Nr 77, poz. 396, z 1959 r. Nr 69, poz. 424, z 1961 r. Nr 7, poz. 46 i z 1966 Nr 23, poz. 149) z uwzględnieniem zmian wynikających z przepisów wydanych przed dniem ogłoszenia jednolitego tekstu, z zastosowaniem nowej, ciągłej numeracji artykułów, ustępów i punktów.

2. Jednolity tekst nie obejmuje:

- 1) art. 56 ustawy z dnia 15 grudnia 1951 r. o orzecznictwie karno-administracyjnym w brzmieniu nadanym temu przepisowi ustawą z dnia 2 grudnia 1958 r. o zmianie ustawy z dnia 15 grudnia 1951 r. o orzecznictwie karno-administracyjnym (Dz. U. Nr 77, poz. 396) w brzmieniu: „Art. 56. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1952 r.”;
- 2) art. 2 i art. 6 ustawy z dnia 2 grudnia 1958 r. o zmianie ustawy z dnia 15 grudnia 1951 r. o orzecznictwie karno-administracyjnym (Dz. U. Nr 77, poz. 396) w brzmieniu: „Art. 2. Postępowanie w sprawach wszczętych przed wejściem w życie niniejszej ustawy toczy się według przepisów w niej zawartych, z tym że:
 - 1) nie orzeka się kary aresztu ani kary pracy poprawczej, lecz przewidzianą w danym przepisie karę grzywny,
 - 2) jeżeli przepis prawa przewiduje tylko karę aresztu, wymierza się karę grzywny, przyjmując za równoważnik 1 dnia aresztu grzywnę w wysokości 30 zł,
 - 3) orzeczoną, a nie wykonaną karę pracy poprawczej przewodniczący kolegium zamienia na karę grzywny, przyjmując 1 dzień pracy poprawczej za równoważnik 30 zł grzywny, karę zaś grzywny wykonuje się na dotychczasowych zasadach,

4) wykonanie rozpoczętej kary pracy poprawczej oraz kary grzywny odbywa się na dotychczasowych zasadach”.

„Art. 6. Ustawa wchodzi w życie po upływie 2 miesięcy od dnia ogłoszenia.”;

- 3) art. 36 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o przekazaniu niektórych drobnych przestępstw jako wykroczeń do orzecznictwa karno-administracyjnego (Dz. U. Nr 23, poz. 149) w brzmieniu:

„Art. 36. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1967 r. z wyjątkiem przepisu art. 28 pkt 2, który wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia”.

Powołany wyżej art. 28 pkt 2 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. oznaczony jest w tekście jednolitym jako art. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 1951 r. o orzecznictwie karno-administracyjnym.

3. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 15 grudnia 1951 r. o orzecznictwie karno-administracyjnym obowiązuje od dnia 1 stycznia 1967 r., jako dnia wejścia w życie ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o przekazaniu niektórych drobnych przestępstw jako wykroczeń do orzecznictwa karno-administracyjnego (Dz. U. Nr 23, poz. 149), z wyjątkiem przepisu art. 6, który wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r., to jest z dniem 24 września 1966 r.

4. W związku z ogłoszeniem jednolitego tekstu ustawy z dnia 15 grudnia 1951 r. o orzecznictwie karno-administracyjnym w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszego obwieszczenia, staje się nieaktualny jednolity tekst ustawy w brzmieniu stanowiącym załącznik do obwieszczenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 12 lutego 1959 r. (Dz. U. Nr 15, poz. 79).

Minister Spraw Wewnętrznych: M. Moczar

Załącznik do obwieszczenia Ministra
Spraw Wewnętrznych z dnia
12 września 1966 r. (poz. 233).

USTAWA

z dnia 15 grudnia 1951 r.

o orzecznictwie karno-administracyjnym.

PRZEPISY OGÓLNE

Art. 1. Orzekanie w sprawach, które należą z mocy ustawy do postępowania karno-administracyjnego, odbywa się według przepisów niniejszej ustawy.

Art. 2. 1. Przepisów niniejszej ustawy nie stosuje się do:

- 1) spraw karnych skarbowych,
- 2) spraw, przekazanych orzecznictwu karno-administracyjnemu organów państwowych nie podporządkowanych radom narodowym.

2. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia przekazać do rozpoznania według przepisów niniejszej ustawy wszystkie lub niektóre spośród spraw, określonych w ust. 1.

Art. 3. Orzekanie w sprawach, określonych w art. 1, następuje w postępowaniu:

- 1) przed kolegiami karno-administracyjnymi przy prezydium rad narodowych,
- 2) nakazowym,
- 3) mandatowym.

DZIAŁ I KOLEGIA

Art. 4. 1. Do orzekania powołane są kolegia karno-administracyjne przy prezdyjach powiatowych (miast stanowiących powiaty miejskie), dzielnicowych i wojewódzkich (miast podzielonych na dzielnice) rad narodowych, nazywane dalej „kolegiami”.

2. Rada narodowa miasta nie stanowiącego powiatu miejskiego oraz rada narodowa osiedla może podjąć uchwałę o powołaniu kolegium przy prezydium tej rady jako kolegium pierwszej instancji. Uchwała o powołaniu kolegium podlega zatwierdzeniu przez powiatową radę narodową. Powiatowa rada narodowa może zobowiązać radę narodową miasta nie stanowiącego powiatu miejskiego lub osiedla, po wysłuchaniu jej opinii, do powołania kolegium.

3. Kolegia przy prezdyjach rad narodowych powiatowych, miast stanowiących powiaty miejskie i dzielnicowych oraz powołane w myśl ust. 2 nazywane będą dalej „powiatowymi”, kolegia zaś przy prezdyjach wojewódzkich rad narodowych (miast podzielonych na dzielnice) — „wojewódzkimi”.

4. W pierwszej instancji orzekają kolegia powiatowe, w drugiej zaś instancji kolegia wojewódzkie, z wyjątkiem przewidzianym w art. 59 pkt 5.

5. Kolegia mogą odbywać rozprawy poza swą stałą siedzibą.

Art. 5. 1. Kolegium tworzą: przewodniczący kolegium, jeden lub dwaj jego zastępcy i członkowie kolegium.

2. Przewodniczącego kolegium i jego zastępcę wybiera spośród członków prezydium, pracowników, podległych mu organów lub innych osób i odwołuje rada narodowa. Przewodniczącego kolegium wojewódzkiego i powiatowego oraz jego zastępcę wybiera się spośród osób posiadających ukończone studia prawnicze. Minister Spraw Wewnętrznych określi w drodze rozporządzenia tryb i zasady zwalniania od obowiązku ukończenia studiów prawniczych. W stosunku do przewodniczącego kolegium wojewódzkiego i jego

zastępcy Minister Spraw Wewnętrznych może stosować w uzasadnionych przypadkach tylko zwolnienia indywidualne.

3. Członków kolegium w ilości, ustalonej przez prezydium rady narodowej, wybiera i odwołuje rada narodowa.

4. Minister Spraw Wewnętrznych określi w drodze rozporządzenia tryb wybierania i odwoływania osób wchodzących w skład kolegiów oraz przewodniczących składów orzekających.

5. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Finansów określi w drodze rozporządzenia zasady wynagradzania przewodniczącego i członków składu orzekającego oraz protokolanta za udział w posiedzeniach.

Art. 6. 1. Obsługę organizacyjno-prawną i biurową kolegiów karno-administracyjnych upoważnionych do orzekania w sprawach o wykroczenia określone w art. 1—10 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o przekazaniu niektórych drobnych przestępstw jako wykroczeń do orzecznictwa karno-administracyjnego (Dz. U. Nr 23, poz. 149) oraz inne funkcje związane z pracami kolegiów sprawuje radca do spraw kolegium karno-administracyjnego.

2. Radca do spraw kolegium karno-administracyjnego jest pracownikiem prezydium rady narodowej, przy którym działa kolegium. Radcą do spraw kolegium karno-administracyjnego może być tylko osoba posiadająca ukończone studia prawnicze.

3. Minister Spraw Wewnętrznych określi zakres czynności radcy do spraw kolegium karno-administracyjnego.

Art. 7. 1. Kolegia orzekają w składzie:

- 1) przewodniczącego kolegium lub jego zastępcy — jako przewodniczącego składu orzekającego,
- 2) dwóch członków kolegium, wyznaczonych do składu orzekającego przez przewodniczącego kolegium.

2. Przewodniczący kolegium może powierzyć przewodniczenie na rozprawie jednemu z członków kolegium wybranych na przewodniczących składów orzekających.

Art. 8. 1. Właściwe miejscowo jest kolegium rady narodowej, na której terenie wykroczenie popełniono.

2. Jeżeli do chwili złożenia do kolegium wniosku o ukaranie nie da się ustalić miejsca popełnienia wykroczenia, właściwe jest kolegium rady narodowej, na której terenie wykroczenie to ujawniono.

3. Prezydium rady narodowej miasta podzielonego na dzielnice może w drodze uchwały wprowadzić w stosunku do określonych wykroczeń popełnionych przez mieszkańców miasta na jego terenie właściwość kolegiów przy prezdyjach dzielnicowych rad narodowych według miejsca zamieszkania obwinionego.

DZIAŁ II

KARANIE

Art. 9. 1. W postępowaniu przed kolegium i w postępowaniu nakazowym, unormowanym niniejszą ustawą, wymierza się za czyn podlegający ukaraniu karę przewidzianą za ten czyn w przepisach prawa, z tym że:

- 1) nie wymierza się kary pracy poprawczej,

- 2) karę grzywny wymierza się w wysokości od 50 zł do 4.500 zł, a gdy przepis prawa przewiduje grzywnę poniżej 50 zł, wymierza się karę przewidzianą w tym przepisie,
- 3) a) zasadniczą karę aresztu można wymierzyć tylko za wykroczenia określone w art. 18, 19, 20, 23, 28, 29, 30, 31 i 54 prawa o wykroczeniach, w art. 27 ustawy z dnia 10 grudnia 1959 r. o zwalczaniu alkoholizmu (Dz. U. Nr 69, poz. 434), a także w art. 77 i 78 ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. — Prawo budowlane (Dz. U. Nr 7, poz. 46),
- b) zasadniczą karę aresztu można wymierzyć w granicach od 1 dnia do 3 miesięcy, przy czym niedopuszczalne jest wymierzenie kary aresztu łącznie z karą grzywny, chyba że wykroczenie popełniono z chęci zysku,
- c) gdy przepis prawa przewiduje tylko karę aresztu, a kolegium nie stosuje art. 9 prawa o wykroczeniach, sprawę przekazuje się do sądu przy odpowiednim zastosowaniu przepisów art. 55—57 niniejszej ustawy,
- d) jeżeli ustawa daje możliwość wyboru między karą aresztu a karą grzywny, wymierza się karę grzywny, można jednak wyjątkowo wymierzyć karę aresztu, gdy przemawia za tym waga popełnionego czynu albo gdy okoliczności sprawy świadczą o demoralizacji sprawcy lub gdy działał on w sposób zasługujący na szczególne potępienie,
- 4) a) wymierzając karę grzywny, jeżeli okoliczności wskazują na to, że egzekucja grzywny nie będzie skuteczna, można orzec na wypadek nieuiszczenia jej w przewidzianym terminie zamianę grzywny na karę aresztu, przyjmując jeden dzień aresztu za równoważnik grzywny w kwocie od 20 do 40 złotych,
- b) areszt zastępczy nie może trwać dłużej niż najwyższy wymiar kary aresztu przewidzianego za dane wykroczenie, a gdy kara aresztu nie jest przewidziana — dłużej niż 3 miesiące,
- c) w razie częściowego uiszczenia grzywny areszt zastępczy zmniejsza się stosunkowo,
- 5) aresztu zasadniczego i zastępczego nie można wymierzyć w stosunku do nieletnich oraz w tych przypadkach, gdy warunki osobiste ukaranego uniemożliwiają mu odbycie tej kary,
- 6) za wykroczenia nie wymienione w pkt 3 lit. a) i c), gdy szkodliwość społeczna czynu jest mała, można wymierzyć karę nagany.

2. Karę przypadku przedmiotów można orzec, jeżeli przewidują to obowiązujące przepisy prawa.

3. W orzeczeniu o ukaraniu można nakazać podanie orzeczenia do publicznej wiadomości.

Art. 10. Przy wymierzaniu kar należy uwzględnić społeczną szkodliwość czynu i stopień zawinienia sprawcy, dotychczasowe zachowanie się sprawcy oraz jego warunki społeczne, osobiste i materialne.

Art. 11. 1. W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie można — mając na uwadze charakter i okoliczności czynu lub osobowość sprawcy — odstąpić od wymierzenia kary przewidzianej za dane wykroczenie.

2. W razie odstąpienia od wymierzenia kary można zastosować względem sprawcy upomnienie lub inny środek oddziaływania społecznego, mający na celu przywrócenie naruszonego przez sprawcę porządku prawnego lub wyrównanie wyrządzonej krzywdy, zwłaszcza przez przeproszenia pokrzywdzonego, uroczyste zapewnienie niepopowinienia więcej takiego czynu albo przez zobowiązanie sprawcy do przywrócenia stanu poprzedniego.

3. Odstąpienie od wymierzenia kary nie stoi na przeszkodzie orzeczeniu przypadku przedmiotu wykroczenia w wypadkach przewidzianych w ustawie.

Art. 12. 1. Wykonanie kary aresztu można warunkowo zawiesić, jeżeli ze względu na okoliczności towarzyszące popełnieniu wykroczenia, właściwości i warunki osobiste sprawcy oraz jego zachowanie się po popełnieniu wykroczenia należy przypuszczać, że pomimo niewykonania kary nie popełni on nowego wykroczenia tego samego rodzaju.

2. Warunkowe zawieszenie wykonania kary następuje na okres próby, który nie może być krótszy niż sześć miesięcy i nie może przekraczać roku.

3. Jeżeli wykroczeniem została wyrządzona szkoda w mieniu społecznym, warunkowe zawieszenie wykonania kary może być orzeczone tylko wówczas, gdy szkoda została w całości pokryta.

4. Warunkowego zawieszenia wykonania kary nie stosuje się do sprawcy, który w ciągu dwóch lat przed popełnieniem wykroczenia był już karany za przestępstwo lub wykroczenie tego samego rodzaju.

5. Warunkowego zawieszenia wykonania kary nie stosuje się do zastępczej kary aresztu.

Art. 13. 1. Jeżeli w okresie próby ukarany popełni nowe tego samego rodzaju przestępstwo lub wykroczenie, organ orzekający zarządzi wykonanie zawieszony kary.

2. Organ orzekający może zarządzić wykonanie zawieszony kary, jeżeli w okresie próby ukarany popełni inne przestępstwo lub wykroczenie niż określone w ust. 1.

3. Jeżeli w ciągu dwóch miesięcy po upływie okresu próby nie zarządziło wykonania zawieszony kary, ukaranie uważa się za niebyłe.

Art. 14. 1. Jeżeli czyn podpada pod kilka przepisów karnych albo gdy jednocześnie wymierza się karę za kilka czynów, podpadających pod różne przepisy karne, stosuje się przepis, przewidujący karę najsurowszą; jeżeli jednocześnie wymierza się karę za kilka czynów, podpadających pod ten sam przepis karny, stosuje się karę w granicach tego przepisu.

2. Jeżeli ten sam czyn zawiera znamiona wykroczenia poddanego orzecznictwu kolegium, a zarazem znamiona czynu poddanego orzecznictwu sądu lub innego organu, kolegium orzeka w granicach swej właściwości niezależnie od postępowania sądu lub innego organu.

3. W przypadku wymierzenia za ten sam czyn zasadniczej kary aresztu przez kolegium lub przez sąd (art. 44 ust. 2) i kary pozbawienia wolności prawomocnym orzeczeniem sądu, nie wykonuje się zasadniczej kary aresztu orzeczonej w postępowaniu karno-administracyjnym, nie wykonanej w całości lub w części, inne zaś kary bądź skutki ukarania pozostają obok siebie w mocy. O niewykonaniu zasadniczej kary aresztu orzeczonej przez kolegium postanawia jego przewodniczący, orzeczonej zaś w wyniku skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego — sąd.

Art. 15. 1. Nie można wydać orzeczenia o ukaraniu ani nakazu karnego, jeżeli od popełnienia czynu upłynęło sześć miesięcy. W przypadku, w którym orzeczenie lub nakaz karny zostały uchylone w trybie nadzoru, przedawnienie biegnie od daty uchylenia orzeczenia lub nakazu.

2. Nie można wykonać kary aresztu, grzywny, nagany oraz przypadku przedmiotów, jak też podać orzeczenia do publicznej wiadomości, jeżeli nie rozpoczęto wykonania tych kar przed upływem roku od uprawomocnienia się orzeczenia lub nakazu karnego. Przedawnienie nie biegnie w okresie odroczenia.

DZIAŁ III
POSTĘPOWANIE

Rozdział I.

Postępowanie przed kolegiami.

Art. 16. Podstawę do wszczęcia postępowania stanowi wniosek o ukaranie złożony przez organ państwowy, urząd, organ Milicji Obywatelskiej, instytucję państwową i społeczną, jednostkę gospodarki uspołecznionej, pokrzywdzonego lub inną osobę.

Art. 17. 1. Właściwy organ państwowy, który ujawnił czyn, zagrożony karą przepadku przedmiotów, dokonuje ich zajęcia w celu zabezpieczenia przepadku.

2. Osobie zainteresowanej wydaje się zaświadczenie o zajęciu.

3. Przedmioty, podlegające szybkiemu zepsuciu albo wymagające do ich przechowywania niewspółmiernie wysokich kosztów, sprzedaje się w sposób przewidziany w przepisach prawnych o sprzedaży ruchomości, zajętych w trybie egzekucji administracyjnej.

Art. 18. 1. Jeżeli okoliczności, przytoczone we wniosku o ukaranie, dają dostateczną podstawę do wszczęcia postępowania, przewodniczący kolegium wyznacza skład orzekający i termin rozprawy, wzywając na nią obwinionego, pokrzywdzonego i świadków, oraz zarządza w miarę potrzeby sprowadzenie innych dowodów.

2. Przewodniczący kolegium może przed wyznaczeniem rozprawy zwrócić wniosek o ukaranie składającemu go lub przekazać organowi Milicji Obywatelskiej albo innemu właściwemu organowi, przewidzianemu w art. 16, w celu podania dodatkowych określonych danych albo wyjaśnienia wskazanych okoliczności.

3. Nie wszczyna się postępowania, wszczęte zaś umarza w razie:

- 1) śmierci obwinionego,
- 2) przedawnienia,
- 3) niekaralności czynu lub gdy czyn podlega wyłącznie orzecznictwu innych organów,
- 4) gdy obwiniony na mocy przepisów szczególnych lub zwyczajów międzynarodowych nie podlega orzecznictwu karno-administracyjnemu, w szczególności zaś nie podlegają temu orzecznictwu:
 - a) uwierzytelnieni w Polsce przedstawiciele dyplomatyczni państw obcych,
 - b) osoby należące do personelu dyplomatycznego przedstawicielstw państw obcych,
 - c) członkowie rodzin osób wymienionych pod lit. a) i b) z nimi zamieszkali,
 - d) inne osoby korzystające z prawa zakrajowości na mocy ustaw, umów lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych,
 przy czym postanowienia dotyczące osób wymienionych wyżej pod lit. a) — d) nie mają zastosowania do obywateli polskich,
- 5) innej okoliczności wyłączającej orzekanie przez kolegium.

4. W przypadkach określonych w ust. 3 postępowanie umarza przed rozprawą przewodniczący kolegium, na rozprawie zaś skład orzekający.

Art. 19. Przewodniczący kolegium nie wszczynając postępowania może, jeżeli uzna, że jest to wystarczające dla wdrożenia sprawy do poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego, przekazać sprawę kierownikowi zakładu pracy, w którym sprawca jest zatrudniony, z wnioskiem o zastosowanie środków przewidzianych w regulaminie pra-

cy lub w postępowaniu dyscyplinarnym albo innych środków oddziaływania wychowawczego stosowanych w zakładzie, jeżeli z charakteru popełnionego czynu wynika, że stanowi on naruszenie obowiązków pracowniczych. Z tych samych względów przewodniczący kolegium może zaniechać wszczęcia postępowania, jeżeli przed skierowaniem sprawy do kolegium zastosowano już w zakładzie pracy wobec sprawcy środki oddziaływania wychowawczego.

Art. 20. 1. Decyzje przewodniczącego kolegium o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania (art. 18 ust. 3) wydaje się w formie postanowień.

2. Postanowieniami są także inne decyzje nie będące orzeczeniami, nakazami karnymi lub zarządzeniami.

3. Od postanowień nie służy odwołanie, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w ust. 1, i postanowień o nałożeniu kary porządkowej za nie usprawiedliwione niestawiennictwo świadka lub biegłego (art. 25 ust. 3).

Art. 21. 1. Wezwanie obwinionego na rozprawę, powinno zawierać oznaczenie zarzucanego czynu, a ponadto pouczenie, że w razie niestawiennictwa można zarządzić przymusowe doprowadzenie obwinionego albo przeprowadzić rozprawę zaocznie.

2. W uzasadnionych przypadkach może przewodniczący kolegium zaznaczyć w wezwaniu, że obwiniony może nie stawić się na rozprawę, lecz powinien nadeść w wyznaczonym terminie pisemne wyjaśnienie.

3. W wezwaniu należy pouczyć obwinionego, że może sprowadzić na rozprawę świadków i przedstawić inne dowody, służące do jego obrony lub też wskazać je kolegium w takim terminie, aby dowody te mogły być przeprowadzone na rozprawie.

Art. 22. 1. Organ Milicji Obywatelskiej, Państwowej Inspekcji Handlowej oraz służby ochronnej lasów państwowych i parków narodowych może brać udział w rozprawie jako oskarżyciel publiczny.

2. Rada Ministrów może określić inne organy państwowe, uprawnione do udziału w rozprawie w charakterze oskarżycieli publicznych.

Art. 23. Przewodniczący kolegium może zaprosić na rozprawę przedstawiciela związku zawodowego, Związku Samopomocy Chłopskiej lub innej organizacji społecznej, której członkiem jest obwiniony, w celu uzyskania opinii o osobie obwinionego.

Art. 24. 1. Obwiniony ma prawo korzystać z pomocy obroncy.

2. Obrońcą może być każda osoba zdolna do czynności prawnych, nie pozbawiona praw publicznych, co do której nie zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że trudni się obroną zawodowo nie posiadając uprawnień.

3. Osoba upoważniona do występowania przed sądem na podstawie przepisów o ustroju adwokatury może być obrońcą w sprawach o wykroczenia określone w art. 9 ust. 1 pkt 3 lit. a) i c) oraz w sprawach o wykroczenia określone w innych ustawach szczególnych, za które kolegia upoważnione są do wymierzania zasadniczej kary aresztu, w pozostałych zaś sprawach rozpoznawanych przez kolegia powiatowe — poczynając od wniesienia środka odwoławczego.

4. Obwiniony może udzielić pełnomocnictwa na piśmie lub ustnie wobec kolegium na rozprawie. Gdy obwiniony jest nieletni, pełnomocnictwa może udzielić także jego ojciec, matka lub opiekun.

Art. 25. 1. Rozprawa odbywa się ustnie i jawnie.

2. Przewodniczący składu orzekającego kieruje rozprawą, dążąc do wyjaśnienia wszystkich okoliczności istotnych dla rozpoznania sprawy.

3. W razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa świadka lub biegłego, a także w razie bezzasadnej odmowy przez nich złożenia zeznań lub wyjaśnień, przewodniczący

składu orzekającego nakłada grzywnę do 150 zł z zamianą w razie nieściągalności na areszt do 5 dni. Ponadto przewodniczący składu orzekającego może wydać organowi Milicji Obywatelskiej zarządzenie o przymusowym doprowadzeniu świadka lub biegłego, który nie stawiał się bez usprawiedliwionej przyczyny. W przypadku usprawiedliwienia niestawienia w ciągu 14 dni przewodniczący kolegium zwalnia świadka lub biegłego od obowiązku niszczenia nałożonej grzywny.

4. Przewodniczący składu orzekającego wydaje wszelkie zarządzenia niezbędne dla utrzymania porządku na rozprawie. Może on w szczególności upomnieć osobę, która narusza powagę, spokój lub porządek czynności kolegium, a po bezskutecznym upomnieniu może wydać organowi Milicji Obywatelskiej zarządzenie wydalenia z miejsca rozprawy. W razie ciężkiego naruszenia powagi, spokoju lub porządku w czasie rozprawy przewodniczący składu orzekającego może nadto nałożyć na winnego grzywnę do 150 zł z zamianą w razie nieściągalności na areszt do 5 dni.

Art. 26. 1. Obwinionemu należy wyjaśnić, jaki czyn mu się zarzuca,

2. Jeżeli obwiniony przyznaje się do winy, a wyjaśnienia jego są zgodne z okolicznościami sprawy i nie budzą wątpliwości, można nie przeprowadzać dowodów.

Art. 27. Jeżeli obwiniony, któremu doręczono wezwanie na rozprawę, nie stawia się, zarządza się jego przymusowe doprowadzenie lub przeprowadza się rozprawę zaocznie.

Art. 28. 1. Skład orzekający jest obowiązany zebrać i rozpatrzyć w sposób wyczerpujący cały materiał dowodowy przemawiający zarówno za obwinionym, jak i przeciwnemu.

2. Skład orzekający może w toku rozprawy zmienić lub uchylić postanowienie dotyczące przeprowadzenia dowodu.

3. Poza rozprawą — o dopuszczeniu dowodu decyduje przewodniczący składu orzekającego lub przewodniczący kolegium.

4. Odstąpienie oskarżyciela publicznego od popierania wniosku o ukaranie nie wiąże kolegium.

Art. 29. 1. Świadka przesłuchuje się w nieobecności świadków, którzy jeszcze nie złożyli zeznań, przy czym świadek po przesłuchaniu pozostaje na sali rozpraw aż do zamknięcia postępowania dowodowego, chyba że przewodniczący składu orzekającego zwolni go wcześniej.

2. Jeżeli zachodzi potrzeba uzupełnienia materiału dowodowego w sprawie, a nie można tego uczynić na przeprowadzanej rozprawie, należy rozprawę odroczyć.

3. Postanowienie o odroczeniu rozprawy z przyczyn, o których mowa w ust. 2, powinno wskazywać środki dowodowe, za pomocą których materiał dowodowy ma być uzupełniony.

Art. 30. Na rozprawie wolno odczytywać protokoły przesłuchań obwinionego, świadków i biegłych oraz wszelkie dokumenty i adnotacje znajdujące się w aktach, chyba że bezpośrednio przeprowadzenie dowodu jest niezbędne w celu jego sprawdzenia, zwłaszcza gdy udowodniane fakty są kwestionowane albo gdy skład orzekający poweźmie co do nich wątpliwości.

Art. 31. Po zakończeniu postępowania dowodowego przewodniczący składu orzekającego udziela głosu najpierw oskarżycielowi publicznemu, potem pokrzywdzonemu i w ostatniej kolejności obrońcy i obwinionemu.

Art. 32. 1. Na podstawie wyników rozprawy kolegium wydaje orzeczenie o ukaraniu, uniewinnieniu lub umorzeniu postępowania.

2. Orzeczenie powinno zawierać.

- 1) oznaczenie sprawy,
- 2) datę i miejsce wydania orzeczenia,
- 3) oznaczenie kolegium,
- 4) nazwiska i imiona przewodniczącego i członków składu orzekającego,
- 5) nazwisko i imię oraz inne dane osobowe, ustalające tożsamość obwinionego,
- 6) dokładne określenie czynu zarzucanego obwinionemu z podaniem czasu i miejsca jego popełnienia,
- 7) wskazanie naruszonego przepisu prawnego,
- 8) rozstrzygnięcie o ukaraniu, uniewinnieniu lub umorzeniu postępowania z powołaniem podstawy prawnej,
- 9) wymiar aresztu zastępczego, jeżeli został ustalony przez kolegium,
- 10) rozstrzygnięcie o kosztach postępowania,
- 11) pouczenie o trybie i terminie odwołania,
- 12) uzasadnienie.

3. Orzeczenie może oprócz rozstrzygnięcia o ukaraniu, uniewinnieniu lub umorzeniu postępowania zawierać również rozstrzygnięcie innych spraw, przewidzianych w przepisach prawnych, w szczególności co do odszkodowania, nawiązki i podania orzeczenia do publicznej wiadomości w sposób w nim wskazany.

4. Uzasadnienie powinno podawać, na jakich przesłankach faktycznych i prawnych oparto wydane orzeczenie lub postanowienie oraz jakich dowodów nie uwzględniono i dlaczego.

5. Orzeczenie podpisują przewodniczący i członkowie składu orzekającego.

6. Minister Spraw Wewnętrznych wyda w drodze rozporządzenia przepisy o kosztach postępowania.

Art. 33. 1. Orzeczenie o ukaraniu oprócz danych, o których mowa w art. 32 ust. 2, zawiera w miarę potrzeby rozstrzygnięcie o warunkowym zawieszeniu wykonania zasadniczej kary aresztu.

2. Orzeczenie o odstąpieniu od wymierzenia kary powinno zawierać dane określone w art. 32 ust. 2 pkt 1—7 i 10—12 oraz rozstrzygnięcie o odstąpieniu od wymierzenia kary i o ewentualnym zastosowaniu względem sprawcy środka oddziaływania społecznego lub kary dodatkowej.

Art. 34. 1. Kolegium, które orzekało w sprawie w pierwszej instancji, rozstrzyga na posiedzeniu poza rozprawą o wykonaniu warunkowo zawieszony kary aresztu; przepisy art. 32, 35, 44 i 47 stosuje się odpowiednio.

2. Rozpoznając odwołanie od postanowienia o wykonaniu warunkowo zawieszony kary aresztu skład orzekający kolegium wojewódzkiego utrzymuje postanowienie w mocy lub uchyła je.

Art. 35. 1. Orzeczenie ogłasza się obwinionemu.

2. Orzeczenie doręcza się:

- 1) obwinionemu, gdy tego zażąda na rozprawie lub gdy orzeczenie wydane zostało zaocznie,
- 2) ojcu, matce lub opiekunowi obwinionego nieletniego.

3. Jeżeli obwinionemu ogłoszono orzeczenie na rozprawie, może on żądać doręczenia mu odpisu, jednak termin do wniesienia odwołania liczy się od daty ogłoszenia orzeczenia.

4. Przepisy ust. 1—3 mają odpowiednie zastosowanie do postanowień, wydanych na podstawie art. 18 ust. 3.

Rozdział 2.

Postępowanie nakazowe.

Art. 36. W sprawach, w których, ze względu na małą szkodliwość społeczną czynu nie zachodzi potrzeba wymie-

zenia kary surowszej niż nagana lub 300 zł grzywny, przewodniczący kolegium lub jego zastępca może nakazem karnym orzekać kary w tych granicach bez przeprowadzenia rozprawy; może to nastąpić wyłącznie na podstawie wniosków o ukaranie złożonych przez organy państwowe, urzędy oraz państwowe instytucje i zakłady.

Art. 37. W drodze nakazu karnego nie wymierza się kary, jeżeli w myśl przepisu prawa należy orzec o przepadku przedmiotów lub odszkodowaniu.

Art. 38. 1. Do nakazu karnego stosuje się odpowiednio przepisy art. 18 ust. 3 i art. 32 ust. 2.

2. Nakaz karny doręcza się ukaranemu, a jeżeli ukarany jest nieletni — także jego ojcu, matce lub opiekunowi.

Rozdział 3.

Postępowanie mandatowe.

Art. 39. 1. Organy Milicji Obywatelskiej mogą na podstawie upoważnienia przełożonej władzy służbowej w drodze mandatu karnego za czyny, oznaczone w upoważnieniu, nakładać i ściągąć grzywny w wysokości od 5 do 100 zł:

- 1) w przypadku schwytania sprawcy na gorącym uczynku bądź
- 2) gdy nie zachodzi wątpliwość co do osoby sprawcy — jeżeli sprawca zgadza się na niezwłoczne uiszczenie grzywny.

2. Prezes Rady Ministrów określi zasady i tryb wydawania upoważnień organom Milicji Obywatelskiej.

3. Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych może nadać uprawnienia określone w ust. 1 także innym organom państwowym.

Art. 40. Postępowania mandatowego nie stosuje się wobec osób wymienionych w art. 18 ust. 3 pkt 4.

Art. 41. Organ, nakładający grzywnę w drodze mandatu karnego, powinien pouczyć sprawcę o prawie odmowy uiszczenia grzywny.

Art. 42. W drodze mandatu karnego nie nakłada się grzywny, jeżeli w myśl przepisów prawa należy orzec o przepadku przedmiotów, odszkodowaniu lub nawiązce.

Art. 43. 1. Mandat karny staje się prawomocny w razie bezzwłocznego uiszczenia grzywny.

2. W razie odmowy uiszczenia grzywny organ, upoważniony do jej nałożenia, sporządza wniosek o ukaranie (art. 16) zaznaczając w nim o fakcie odmowy uiszczenia grzywny.

Rozdział 4.

Odwołania.

Art. 44. 1. Od orzeczeń, nakazów karnych, a także od postanowień wydanych na podstawie art. 18 ust. 3 i art. 25 ust. 3, obwiniony, ukarany, jego obrońca, prokurator, organ Milicji Obywatelskiej albo organ, który złożył wniosek o ukaranie, mają prawo w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia lub doręczenia orzeczenia, nakazu karnego albo postanowienia odwołać się do kolegium wojewódzkiego.

2. Od orzeczeń o ukaraniu zasadniczą karą aresztu (art. 9 ust. 1 pkt 3 lit. a) nie służy odwołanie do kolegium wojewódzkiego, lecz ukarany, jego obrońca, prokurator, organ Milicji Obywatelskiej albo organ, który złożył wniosek o ukaranie, mogą w terminie określonym w ust. 1 zwrócić się do kolegium, które wydało orzeczenie, z żądaniem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego; art. 500—509 kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

3. W przypadku gdy ukarany jest nieletni, odwołanie może złożyć także jego ojciec, matka lub opiekun.

4. Odwołanie należy złożyć na piśmie lub usynie do protokołu kolegium, które wydało zaskarżone orzeczenie, nakaz karny lub postanowienie.

Art. 45. 1. Do postępowania przed kolegium wojewódzkim stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 1, z tym że skład orzekający rozpoznając odwołanie od nakazu karnego lub orzeczenia, którym nie wymierzono kary aresztu:

- 1) zatwierdza zaskarżone orzeczenie lub nakaz karny albo uchyla je i wydaje nowe orzeczenie, nie może jednak orzec zasadniczej kary aresztu, bądź
- 2) uchyla orzeczenie lub nakaz karny i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania, gdy zachodzi potrzeba uzupełnienia materiału dowodowego w sprawie lub takiego naprawienia uchybienia, które powinno być dokonane w pierwszej instancji, bądź
- 3) uznaje orzeczenie lub nakaz karny za nieważne i przekazuje, lub zwraca sprawę komu należy, gdy orzeczenie lub nakaz karny wydano w sprawie o czyn nie podlegający orzecznictwu kolegiów karno-administracyjnych (art. 1 i 2) albo w wadliwym składzie (art. 7) lub gdy zachodzi inna przyczyna nieważności z mocy samego prawa.

2. Skład orzekający może rozstrzygnąć sprawę na posiedzeniu niejawnym, jeżeli osoby wezwane na rozprawę nie stawily się.

3. Odwołanie od postanowienia przewodniczącego kolegium wydanego w pierwszej instancji na podstawie art. 18 ust. 3 rozpoznaje przewodniczący kolegium wojewódzkiego, który postanowienie zatwierdza albo uchyla i przekazuje sprawę kolegium powiatowemu do rozpoznania.

Art. 46. Kolegium wojewódzkie może zastrzyć orzeczoną karę tylko w razie wniesienia odwołania na niekorzyść ukaranego.

Art. 47. Orzeczenia, nakazy karne, a także postanowienia wydane na podstawie art. 18 ust. 3, od których nie wniesiono w terminie odwołania, jak również wydane na skutek odwołania, są prawomocne.

Rozdział 5.

Postępowanie przyspieszone.

Art. 48. 1. W razie szerszenia się czynów, podlegających ukaraniu w postępowaniu unormowanym niniejszą ustawą, można wprowadzić w sprawach o określone czyny postępowanie przyspieszone. Postępowanie przyspieszone może być wprowadzone na czas, nie przenoszący sześciu miesięcy.

2. Postępowanie przyspieszone dla obszaru całego Państwa wprowadza Prezes Rady Ministrów, dla obszaru zaś poszczególnego województwa lub jego części — prezydium wojewódzkiej (miasta podzielonego na dzielnice) rady narodowej.

3. Schwytanego na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem sprawcę wykroczenia wymienionego w art. 9 ust. 1 pkt 3 lit. a), a objętego postępowaniem przyspieszonym, organ Milicji Obywatelskiej lub inny organ, któremu szczególne ustawy powierzają zadania w zakresie ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego, zatrzymuje i doprowadza do kolegium powiatowego, które bezzwłocznie przystępuje do rozpoznania sprawy. Organ doprowadzający zgłasza wniosek o ukaranie (art. 16) ustnie do protokołu rozprawy przy jej rozpoczęciu. Przepisy art. 18 ust. 2 i art. 21 nie mają zastosowania.

Art. 49. W sprawach rozpoznawanych w trybie postępowania przyspieszonego:

- 1) termin do wniesienia odwołania (art. 44 ust. 1) oraz do złożenia żądania skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego (art. 44 ust. 2) wynosi trzy dni,
- 2) kary wymierzone w orzeczeniu kolegium lub nakazie karnym są natychmiast wykonalne.

Rozdział 6.

Wykonanie orzeczeń, nakazów karnych i postanowień.

Art. 50. 1. Orzeczenia i nakazy karne oraz postanowienia są wykonalne z chwilą ich uprawomocnienia się, chyba że przepis szczególny zezwala na wcześniejsze wykonanie.

2. Orzeczenia, nakazy karne i postanowienia wykonują organy administracji prezydów rad narodowych właściwe według miejsca zamieszkania ukaranego.

3. Zasady i tryb wykonania orzeczeń i nakazów karnych, postanowień oraz stosowania odroczeń, przerw i ulg w wykonaniu kary określi Rada Ministrów w drodze rozporządzenia.

4. Karę aresztu wykonują organy administracji więziennej; przepisy kodeksu postępowania karnego o wykonaniu kary pozbawienia wolności stosuje się odpowiednio.

DZIAŁ IV

NADZÓR.

Art. 51. 1. Minister Spraw Wewnętrznych sprawuje zwierzchni nadzór nad działalnością kolegiów.

2. Prezydja rad narodowych sprawują bezpośredni nadzór nad działalnością kolegiów istniejących przy nich i przy prezdyjach rad narodowych niższego stopnia oraz udzielają wytycznych dla orzecznictwa i kontrolują ich wykonanie.

3. Przewodniczący kolegiumu składa prezydium rady narodowej okresowe sprawozdania z działalności kolegiumu.

Art. 52. Prezydja wojewódzkich (miast podzielonych na dzielnice), powiatowych (miast stanowiących powiaty miejskie) i dzielnicowych rad narodowych sprawują nadzór nad postępowaniem mandatowym wszystkich organów państwowych na ich terenie.

Art. 53. 1. Prezydium wojewódzkiej (miasta podzielonego na dzielnice) rady narodowej może uchylić w trybie nadzoru prawomocne orzeczenie kolegiumu lub nakaz karny albo postanowienie wydane na podstawie art. 18 ust. 3, jeżeli są pozbawione podstawy prawnej lub oczywiście niesłuszne.

2. Prezydium rady narodowej może powołać do wykonywania w jego imieniu czynności, o których mowa w ust. 1, komisję w składzie: przewodniczący, zastępca przewodniczącego i trzech członków, której przewodniczy kierownik organu administracji do spraw wewnętrznych prezydium rady narodowej lub jego zastępca. Komisja podejmuje decyzję w składzie trzech osób, zawsze jednak z udziałem przewodniczącego komisji lub jego zastępcy.

3. Uchylając orzeczenie lub nakaz karny albo postanowienie prezydium przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania w innym składzie temu kolegiumu, które wydało uchylone orzeczenie, nakaz karny lub postanowienie.

4. Uchylenie prawomocnego orzeczenia, nakazu karnego lub postanowienia na niekorzyść niewinnionego lub ukaranego nie może nastąpić po upływie trzech miesięcy od ich uprawomocnienia się.

Art. 54. Prokurator Generalny Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i jego organy sprawują nadzór nad ściśłym przestrzeganiem prawa w postępowaniu unormowanym niniejszą ustawą, w zakresie przewidzianym w przepisach ustawy o Prokuraturze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

DZIAŁ V

PRZEKAZANIE SPRAWY DO POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO

Art. 55. 1. Kolegia powiatowe mogą, nie wydając orzeczenia, przekazać sprawę na drogę postępowania sądowego, gdy uznają, że społeczna szkodliwość czynu, stopień zawinienia lub inne ważne okoliczności sprawy wymagają wymierzenia kary, przewidzianej za dany czyn w przepisach prawa, jednak wykraczającej poza rodzaje lub wymiary kar orzekanych przez kolegia (art. 9).

2. Prawo przekazania sprawy na drogę postępowania sądowego przed wyznaczeniem rozprawy przysługuje przewodniczącemu kolegiumu.

3. W postępowaniu sądowym kary pracy poprawczej nie wymierza się.

Art. 56. Postanowienie o przekazaniu sprawy na drogę postępowania sądowego zastępuje akt oskarżenia.

Art. 57. 1. Właściwy do rozpoznania sprawy jest sąd powiatowy, w którego okręgu ma siedzibę kolegium, które wydało postanowienie o przekazaniu sprawy na drogę postępowania sądowego.

2. Do postępowania przed sądem powiatowym stosuje się przepisy kodeksu postępowania karnego, obowiązujące w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, ze zmianami przewidzianymi w art. 505, 506 § 1 i 507 kodeksu postępowania karnego, z tym że przepisów niniejszej ustawy nie stosuje się.

3. Wyrok sądu powiatowego jest prawomocny.

DZIAŁ VI

KOLEGIA GROMADZKIE

Art. 58. Gromadzka rada narodowa może podjąć uchwałę o powołaniu kolegiumu przy prezydium gromadzkiej rady narodowej, jako kolegiumu pierwszej instancji, zwane „kolegium gromadzkim”. Uchwała o powołaniu kolegiumu gromadzkiego podlega zatwierdzeniu przez powiatową radę narodową. Powiatowa rada narodowa może zobowiązać gromadzką radę narodową, po wysłuchaniu jej opinii, do powołania kolegiumu.

Art. 59. Do kolegiów gromadzkich stosuje się odpowiednio przepisy niniejszej ustawy, z tym że:

- 1) kolegium może orzekać tylko w sprawach o wykroczenia określone:
 - a) w prawie o wykroczeniach, z wyjątkiem wykroczeń określonych w art. 17, 18, 20, 22, 26, 28—32, 35, 36, 40, 41, 50, 58, 59 i 61—63,
 - b) w dekreście z dnia 23 marca 1956 r. o obowiązku szkolnym (Dz. U. Nr 9, poz. 52 z późniejszymi zmianami),
 - c) w rozporządzeniu z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych (Dz. U. Nr 77, poz. 673 z późniejszymi zmianami) i w przepisach wydanych na jego podstawie,
 - d) w rozporządzeniu z dnia 22 marca 1928 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 1932 r. Nr 42, poz. 417 z późniejszymi zmianami),
 - e) w rozporządzeniu z dnia 22 marca 1928 r. o godzinach handlu i godzinach otwarcia zakładów handlowych i niektórych przemysłowych (Dz. U. Nr 38, poz. 364 z późniejszymi zmianami),
 - f) w ustawie z dnia 14 kwietnia 1937 r. o szkodnictwie leśnym i polnym (Dz. U. Nr 30, poz. 224 i z 1956 r. Nr 6, poz. 30),

- g) w ustawie z dnia 22 maja 1958 r. o popieraniu melioracji wodnych dla potrzeb rolnictwa (Dz. U. z 1963 r. Nr 42, poz. 237),
 - h) w dekreście z dnia 12 września 1947 r. o pomocy sąsiedzkiej w rolnictwie (Dz. U. Nr 59, poz. 320 z późniejszymi zmianami),
 - i) w ustawie z dnia 7 kwietnia 1949 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 25, poz. 180),
 - j) w dekreście z dnia 8 czerwca 1955 r. — Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. Nr 25, poz. 151 z późniejszymi zmianami),
 - k) w ustawie z dnia 29 maja 1957 r. o szkółkach drzew i krzewów owocowych (Dz. U. Nr 31, poz. 138) i w przepisach wydanych na jej podstawie,
- 2) nie wymierza się grzywny powyżej 500 zł, a jeżeli kolegium uzna, że należy wymierzyć grzywnę wyższą, przekazuje sprawę do rozpoznania w pierwszej instancji kolegium powiatowemu,
- 3) nie wymierza się zastępczej kary aresztu (art. 9 ust. 1 pkt. 4), jak też nie zamienia się na areszt pieniężnej kary porządkowej (art. 25 ust. 3 i 4),
- 4) nie stosuje się przepisów o postępowaniu nakazowym,
- 5) nie mają zastosowania przepisy art. 4 ust. 4, odwołania zaś rozpoznaje, stosując przepisy art. 44—47, kolegium

powiatowe, które jest także wyłącznie właściwe dla rozpoznawania wniosków o ukaranie sporządzonych w trybie art. 43 ust. 2.

DZIAŁ VII

PRZEPISY KOŃCOWE

Art. 60. Jeżeli przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej, stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu administracyjnym dotyczące: wyłączania od orzekania w sprawie, wnoszenia podań, protokołów i adnotacji w aktach, wezwań i doręczeń, terminów oraz dowodów.

Art. 61. Do spraw, rozpoznawanych według przepisów niniejszej ustawy, nie stosuje się przepisów:

- 1) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnym,
- 2) art. 8 §§ 1 i 3 oraz art. 10—13 i 15 prawa o wykroczeniach.

Art. 62. Traci moc przepis art. 20 § 1 lit. a), b) i c) dekretu z dnia 22 lutego 1946 r. — Prawo o sądach obywatelskich (Dz. U. z 1946 r. Nr 8, poz. 64 i z 1948 r. Nr 23, poz. 153).